

nak teljesítésére. És itt egyből magába is szívhatja Joszif Visszarionovics zsenijének kipárolgását, különös tekintettel az ilyen mondatokra: „Azért becsüljük a technikusokat, mert nem nehéz megérteni, hogy technikusok nélkül nincs technika. Sőt: a technikát főleg a technikusok állítják elő!” Valamint az ilyenekre: „A pontos idő a két időpont között van, mint amit a jobb és bal kezén lát.” Magyarázatul, hogy kitüntetésképpen miért is kap két órát Béla.

A *Valdemár-kódex* a Ceausescu-rendszer szatíráját adja, ahol az idő megállt, talán mert az egyik uralkodó véletlenül ráült az órára. II. Valdemárok sora követi egymást a trónon, abban bízva aprócska egójukkal, hogy velük kezdődik majd el a történelem.

Önismeretben bizony az összes uralkodó jeleskedik. Törvényeik által Jézus báróvá degradálódik, a múzsákat is a császár emeli piedesztálra vagy taszítja le őket onnan, népek kiirtásáról pedig olyan könnyedén döntenek, mintha csak egy bogárral több kenődne fel a szélvédőre.

Kimagasló intelligenciájukról nem is beszélve. Az országot alapjaiban megrengető, gyakorlatilag kARTHÁGÓI pusztítást végző sáskajárás ellen például II. Valdemár úgy védekezett, hogy megtiltotta a zümmögő bogarak nevének kiejtését. Amiről nem beszélünk, az nincs is. Amikor pedig a letarolt birodalom lakói már hónapok óta éheztek, a lángeszű ki-

rály akkor is zseniális törvénnyel örvendeztette meg a népét. Ennek értelmében füvet lehet természetni és azt megenni, ezen kívül engedélyezett a béka tartása, igaz, házanként csak egy, viszont sárkányra bárki szabadon vadászhat, és elköltheti ebédre a húsát. Minden más állat vagy növény tartásáért, természetserét legalább karóbahúzás jár. Nem csoda hát, hogy az egyik alattvaló végső elkésesedésében ezt találja mondani a császárnak: „elég vót a fene boldogságunkból”.

Sírva vigad a magyar. Könnyezve neveltet Bajor is. Szatírái vert helyzetből, bakancssal rugdalt szituációból indítanak. Nyelvsonglőri ügyességgel, hascsikaró humorral. Nagy veszteség hát, hogy befejezetlenül maradt ez a két regény.

FINY PETRA

(Hargita Kiadó, Csíkszereda, 2004,
220 oldal, ármegjelölés nélkül)

FALUDI ÁDÁM:

Országúti firkáló

Amikor elkezdtem olvasni a kötetet, kis szorítást éreztem a gyomromban. Megint azok a hatvanas évek. Ismét egy olyan könyv, amely viccesen nosztalgikus, görbe tükröt tart egy régi kor elé. Már jó pár író, filmrendező vette elő a szekrényből ezt a

korszakot, belehelyezve szegényes történetét egy finom, langyos retrovirágágyásba, hogy valami könnyed művet tálaljon össze. Ó, azok a csodálatos hatvanas évek! Megszépiülve, néminemű romantikával fűszerezve, jó erősen nyakon öntve cukormázzal, és máris eladható. Mindenki mosolyog és boldogan emlékezik vissza.

Faludinál ez az édes szósz a tetején nem jelenik meg. Mégis nagyon élvezetes olvasnivaló, csak nem teltődik túl, aki találkozik vele. A novelláskötet egy kis látszatfilozofikus történettel indul. Olyan ez, mint valami utazás kezdete, mint a világteremtés. Megjelenik a korszak, teljes szélességében. Csak egy kicsit más szemszögből; olyan szegmenseit villantja fel az író, hogy mosoly szökik az arcunkra, amikor eszünkbe jutnak ezeknek az éveknek az elfeledett szimbólumai, jelenségei. Melyek akkor szerves részei voltak a mindennapoknak, csak nem vettük észre, és a feledés homályába vesztek, mielőtt szakrális dolgokká válhattak volna. Ilyen például a *Hálószatyor* morfológiai vizsgálata. Az elnyúlhatatlan, megsemmisíthetetlen, teherbírását tekintve végtelen szubsztancia. Ami mindig ott volt, és egyszerre, amilyen hirtelen megjelent, el is tűnt.

A kötet hosszabb-rövidebb történetek láncolata. Apró állomások a

főhős életében. Természetesen itt főszereplőként magát az író-találhatjuk. Egy életút állomásait látjuk, a kamaszkortól az idősebb életszakaszig. Aktív vagy passzív módon játszódik le előttünk egy fiú férfivé válása. Értesülünk első szexuális kapcsolatáról, amely kissé ügyetlen bár, de annál hitelesebben van bemutatva. A kor talán leghíresebb momentuma a szexuális forradalom volt, a társadalmi konvenciók feszegetése, a régebbi korok kultúrájának semmi-

bevétele. A szülői tekintély többé már nem jelentett korlátot a felnövő fiatalok számára. A kultúra mint az egyént meghatározó manifesztum elvesztette jelentőségét. A 60-as nemzedéknek új utat kellett kijelölnie, amelyen elindulhatott. A főhős éle-

tében is megjelenik ez az útkeresés, csak hogy ő a pusztát keresi, a romlatlan világot, ahol a rendszernek csak nyomai vannak, de a maga teljességében nem mutatkozik meg. A szerző szavait idézve: „Amikor egy navajo indián a világra jön, köldökszínődját eltemetik.” A temetés gesztusában benne foglaltatik, hogy el kell indulnunk az életben, járnunk kell az utunkat, már nem vagyunk részei az anyaméhnek. Ugyanakkor szimbolikusan megjelenik a végső nyugalomra helyezés mozzanata: elássuk a köldökszínőrd, ahogy az út végén téged is.

Ehhez az új útkereséshez, az álmok megvalósításához kezd az író is. Némelyik álom megvalósul, többségük azonban nem. A felnőtté váláshoz szervesen hozzátartozik ez a folyamat. Hatalmas álmokat szövögetünk, mondjuk a patak-medrek szabályozásáról (*Gallapagos*) vagy a rendszer megbuktatásáról (*Fegyvertelen séták egy álmos kisvárosban*). Majd ezek az idők szépen elmúlnak. És a főhős észreveszi, hogy felnőtt. Már az ablak előtt elbicikliző lányok sem keltik fel az érdeklődését, a hajdan álmokban és magasztos célokban tündöklő világ lassanként a pusztulásba süllyed, a mederőr pedig eltűnik. A kötet végére az útkeresésnek vége. Elmúlt az az idő, hogy helyünket keressük a világban, mert megjelenik az új generáció. Megszületik a főhős fia, akit ahhoz a patakhoz visz el, ahol egykor ő pecázott naphalra. Most már a fiún van a sor, hogy megkeresse az utat, és a 60-as évek útkereső generációjának tagja ugyanúgy ott áll a fia mellett, és reménykedik a sikeres fogásban, ahogy valaha az apja tette: „eltűnnek a szivárványok, és a ping-pong labda végigkocog az asztalon” (*Naphalra menni*).

HORVÁTH KÁROLY

(Fókusz Egyesület – Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2004, 232 oldal, 1785 Ft)

SZABÓ T. ANNA:

rögzített mozgás

Nem szabad rögtön kinyitni Szabó T. Anna negyedik kötetét. Az elő- és hátlapon látható, két egyazon pontból (egy belső udvar ablakából), de különböző időben (kora és késő éjszaka) készült fénykép egy szempillantás alatt abba az éjszakai holtidőbe röpíti az olvasót, amelyben a *rögzített mozgás* versei megelevenednek. Címével is (*Holtidő*) ezt a hajnali egy és négy közötti mozdulatlan-ságot kelti életre – Kosztolányi *Hajnali részegségét* is megidéző – szép verse: „De ez az óra senkié. // Egyedül azé, aki nézi, // [...] és míg eleven szívverés / méri az időt idele-n, / fenn moccsanatlan a Tejút: / fut fényesen és üresen.”

Beney Zsuzsának, az idősebb pályatársnak ajánlott versében „Az újszülött a létezőket nézi, és saját léte túlnő önmagán”. A nézés, mint *a mozgás rögzítése*, mestere, Lator László szerint is kiinduló élménye Szabó T. Anna lírájának, melyben „mindaz, ami majd a versben történik, a látványból indul”. A képből, a látványból, az utca ismétlődő mozdulataiból bomlanak ki a közbülső ciklusok versei. *Helyrajz*, *Forgalom*, *Háztáj* – a hivatkozottan költőietlen tárgyakat nemcsak a gazdaságosan is virtuóz költői megoldások emelik versekké, kell ehhez egyfajta résztvevő figyelem, Lator